gemeente Krimpenerwaard

Nr.: 947644/969438

RAADSVOORSTEL

Raadsvergadering: **8 november 2022**

Onderwerp: **Aanpak energiecrisis**

Datum: **1 november 2022**

Korte samenvatting
De huidige situatie (energieprijzen en inflatie) zorgt ervoor dat steeds meer kwetsbare inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties in financiële problemen komen. De gemeente heeft onderzocht wat er al gedaan wordt om de energiecrisis het hoofd te bieden. Hieruit zijn extra maatregelen gekomen die de gemeente zonder investering kan uitvoeren. De raad wordt nu voorgesteld aanvullende maatregelen te nemen die wel extra geld kosten. Met deze aanvullende maatregelen moet de energiecrisis voor een aantal groepen in onze gemeente worden verlicht.

Voorgesteld besluit
De raad wordt voorgesteld om:
1. In 2022 € 101.250 beschikbaar te stellen voor gezinnen met een laag inkomen voor een eenmalige opwaardering van de Kindpas. Het gaat hierbij om ongeveer 675 kinderen;
2. In 2023 € 840.000 beschikbaar te stellen om de inkomensgrens van de energietoeslag te verhogen van 120% naar 130% van het sociaal minimum. Het gaat hierbij om ongeveer 578 huishoudens.
3. Voor de dekking van de voorstellen 1 en 2, € 941.250 te onttrekken aan de algemene reserve vrij vermogen;
4. Een besluit te nemen om in 2022/2023 € 500.000 beschikbaar te stellen voor een exploitatiebijdrage aan maatschappelijke organisaties die in de problemen komen door de gestegen energierekening.
5. Een principe besluit te nemen om vanaf 2022 € 1.500.000 beschikbaar te stellen voor een duurzaamheidslening voor deze maatschappelijke organisaties zodat de energierekening kan dalen. Een uitwerking hiervan wordt medio december separaat ter besluitvorming aan de raad aangeboden.

Inleiding
Momenteel spelen verschillende crises, die van invloed zijn op onze inwoners, ondernemers en maatschappelijke instellingen: oorlog in Oekraïne, inflatie, wooncrisis, stikstof, klimaatcrisis en een energiecrisis. Bovendien zijn mensen nog aan het herstellen van de coronacrisis, die nog niet helemaal voorbij is. Dit alles bij elkaar leidt ertoe dat meer mensen aankloppen met een hulpvraag. Niet alleen inwoners en ondernemers, maar ook maatschappelijke organisaties hebben het moeilijk om het hoofd boven water te houden.

Dit speelt natuurlijk niet alleen in de Krimpenerwaard, maar in heel Nederland en zelfs in heel Europa. Het rijk en de provincies hebben in elk van de crises een belangrijke en bepalende rol. De gemeente is voor een groot deel afhankelijk van het gevoerde beleid en het beschikbaar stellen van geld in Den Haag.

De problematiek is divers. Zowel inwoners, ondernemers als instellingen trekken bij de gemeente aan de bel. Het gaat hierbij niet alleen om de laagste inkomens, ook steeds meer inwoners met een middeninkomen kunnen hun vaste lasten nog nauwelijks betalen. Dit zien we bijvoorbeeld terug in een forse toename van vroegsignalering schulden. Voor verschillende maatschappelijke instellingen, zoals welzijnsorganisaties, sportverenigingen en culturele instellingen, geldt dat ze nog aan het herstellen zijn van de coronacrisis en weinig vet op de botten hebben om dit financieel op te vangen.

De samenleving zal zich dus op korte termijn moeten aanpassen aan de nieuwe situatie. Dit aanpassen klinkt vriendelijk, maar gaat (soms veel) pijn doen. De aanpak van de energiecrisis op korte termijn zal slechts, voor een korte periode, een deel van de samenleving, in beperkte mate kunnen helpen. Uiteindelijk zullen we moeten accepteren dat we niet iedereen langdurig kunnen blijven helpen en we daar allemaal gevolgen van zullen ondervinden.

Alles overziend is het college van mening dat, ondanks dat er een grote verantwoordelijkheid bij het rijk ligt en de gemeente slechts beperkt op korte termijn kan bijspringen, een forse inzet nodig en verantwoord is om kwetsbare doelgroepen te ondersteunen.

Het college heeft een inventarisatie gemaakt van de energiecrisis in onze gemeente. Hierbij zijn verschillende doelgroepen geanalyseerd. Er is gekeken naar de maatregelen die het rijk in dit kader inmiddels neemt en er is gekeken naar de maatregelen die de gemeente inmiddels al uitvoert.

Het gaat hierbij om:
1. inwoners met een inkomen net boven het sociaal minimum (120-130% van het sociaal minimum)
2. gezinnen met een laag inkomen
3. maatschappelijke organisaties
4. MKB-ers

Voor de eerste drie groepen worden nu enkele maatregelen voorgesteld. Deze drie groepen worden relatief weinig ondersteund, maar ondervinden wel grote problemen. Voor de MKB-ers worden nu geen voorstellen gedaan omdat we geen signalen van ondernemers krijgen, er wel veel subsidiemogelijkheden zijn en we beperkt zijn in de mogelijkheden vanwege regels rondom staatssteun. We houden de situatie en mogelijkheden in de gaten. Wel zetten we in op het beter vindbaar maken van de subsidie- en ondersteuningsmaatregelen en kan een deel van de MKB-ers gebruik maken van het energieplafond (het gaat hierbij om kleinverbruikers: zzp-ers, winkels en een deel van het klein MKB). Daarnaast is er voor de grootverbruikers een landelijke regeling.

Beoogd resultaat
Onze inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties komen goed uit deze energiecrisis.

Argumenten
1.1 We ontvangen signalen van met name scholen dat kinderen uit gezinnen met een laag inkomen het moeilijk hebben.
Zo krijgen wij berichten dat kinderen soms geen eten mee naar school krijgen, omdat de ouders dit niet kunnen betalen. Dit heeft gevolgen voor de leerprestaties van deze kinderen: het is dus niet alleen een acuut probleem dat deze kinderen geen eten mee naar school krijgen, maar heeft zo ook op de langere termijn heel vervelende gevolgen. Door een tegemoetkoming in de kosten voor levensonderhoud van de kinderen, ontstaat er direct iets meer ruimte. Voorgesteld wordt om de kindpas eenmalig met 150 euro te verhogen en automatisch uit te keren.

2.1 Wij krijgen signalen dat de groep met een inkomen tussen 120 en 130% van het sociaal minimum in de problemen komen.
We zien een toename in de vroegsignalering schulden. Ook krijgen we bijna dagelijks telefoontjes van mensen die in de knel komen. In het jaar 2020 hadden we ca. 578 huishoudens met een inkomen tussen 120 en 130% van het sociaal minimum.

2.2 Deze inwoners met een inkomen tussen 120 en 130% van het sociaal minimum komen niet in aanmerking voor allerlei minimaregelingen, waaronder de energietoeslag.
Ook het Rijk richt zich met de maatregelen op de inwoners met een inkomen tot 120% van het sociaal minimum.

2.3 Uitvoering van deze maatregel is in 2023
De inkomensgrens voor het ontvangen van de energietoeslag wordt per 1 januari 2023 verhoogd. Dit betekent dat de groep mensen met een inkomen tussen de 120-130% van het sociaal minimum in 2023 net als de groep tot 120% een bijdrage van 1300 euro kan krijgen. Het is uitvoeringstechnisch helaas niet mogelijk om de inkomensgrens van de energietoeslag dit jaar nog te verhogen. Dit in verband met de tijd die het kost om eerdere aanvragen te herzien of nieuwe aanvragen te behandelen.

3.1 Onttrekken aan een reserve is een bevoegdheid van de raad
Om de extra lasten van de voorstellen in de begroting 2022 en 2023 te kunnen verwerken is dekking nodig. Het saldo van de begroting 2022 is niet voldoende om de voorstellen te dekken. Met het onttrekken van € 941.250 aan de algemene reserve vrij vermogen wordt aan dit criterium voldaan.

4.1 Met een exploitatiebijdrage kunnen we de organisaties die belangrijk zijn voor de vitaliteit van onze kernen overeind houden;
Het beeld dat we krijgen van maatschappelijke organisaties is erg wisselend. In sommige gevallen zien we meer dan een verdubbeling van de energierekening waardoor deze organisaties snel in de problemen komen. We ontvangen bijvoorbeeld concrete signalen van een dorps-/cultuurhuis dat ze de winter niet door kunnen komen door de gestegen energierekening. De bijdrage moet wel aantoonbaar het gevolg zijn van de huidige energiecrisis. Indien sprake is (was) van een structureel probleem wil het college ook het gesprek aangaan, maar valt niet onder deze generieke regeling.

5.1 Met een duurzaamheidslening kunnen we op relatief korte termijn door middel van energiebesparing de oorzaak van de problemen bij de maatschappelijke organisaties aanpakken.
In het verlengde van de exploitatiebijdrage kunnen we zowel voor de korte als lange termijn maatschappelijke organisaties ondersteunen. Voorgesteld wordt om deze leningen voor te schieten uit de Enecogelden. Dit betreft leningen die de gemeente op een later moment terugontvangt.

5.2 Voor maatschappelijke organisaties zijn nauwelijks subsidies of leningen beschikbaar om te verduurzamen waardoor de energierekening hoog blijft;
De subsidies die er wel zijn, zijn al heel snel overtekend of vragen aanvullende investeringen van organisaties waarvoor leningen moeten worden aangegaan. Deze zijn moeilijk op de particuliere markt te realiseren. We stellen wel als voorwaarde dat organisaties waar mogelijk gebruik maken van beschikbare subsidies. Verdere voorwaarden worden in een verordening uitgewerkt. Een uitwerking hiervan wordt medio december separaat ter besluitvorming aan de raad aangeboden.

Kanttekeningen
2.1 Veel andere groepen in de samenleving hebben het ook lastig. Deze geven we nu geen ondersteuning.
Voor andere groepen in de samenleving is – individuele uitzonderingen daar gelaten - de nood zoals we dat nu kunnen overzien minder groot of zijn er andere maatregelen vanuit rijk en gemeente.

Bij andere maatregelen, beschikbaar voor een bredere doelgroep, gaat het vanuit het rijk om: prijsplafond voor energie, er wordt gewerkt aan een noodfonds bijzondere bijstand, per juli 2023 een huurverlaging van gemiddeld € 57 per maand, verhoging van 10% van het wettelijk minimum loon, ontkoppelen van de prijs voor gas en elektriciteit, eenmalige verhoging van de zorgtoeslag, minder makkelijk afsluiten van energie door energiebedrijven en extra middelen vanuit het rijk voor het Nationaal Isolatieprogramma.

Bij andere maatregelen, beschikbaar voor een bredere doelgroep, vanuit de gemeente gaat het om: een praatgroep energie (recent opgestart), stichting Leergeld, energie coaches, energieklussers en specifieke regelingen voor inwoners met een laag inkomen.

2.2 Het bedrag kan nog hoger worden
Het aantal huishoudens dat in aanmerking komt, kan hoger uitvallen, aangezien we nu rekenen met de laatste beschikbare data uit 2020. Dit betekent dat meer mensen in aanmerking zouden kunnen komen en de gemeente daardoor meer geld zal bijdragen. De nieuwe data zijn in het eerste kwartaal van 2023 beschikbaar. Van het Rijk ontvangt de gemeente niet genoeg om de kosten voor de Energietoeslag voor mensen in de categorie tot 120% te dekken.

3.1 Algemene reserve heeft op basis van de meerjarenbegroting 2022-2025 geen ruimte
In de nieuwe, nog vast te stellen, meerjarenbegroting 2023-2026 lijkt deze ruimte er wel te zijn.

4.1 Deze regeling moet nog verder worden uitgewerkt.
Voordat we een regeling uitwerken is het goed de raad (als principebesluit en vanuit budgetrecht) al te vragen om een besluit. Door de uitwerking kost het nog wat tijd voordat we maatschappelijke organisaties kunnen ondersteunen. Het is zoeken naar een goede balans tussen snelheid en zorgvuldigheid. We hebben hier nog iets meer tijd voor nodig. We verwachten ongeveer anderhalve maand nodig te hebben voor de uitwerking. Met dit raadsbesluit kan mogelijk wel al perspectief worden geboden aan de maatschappelijke instellingen.

4.2 Deze lening moet nog verder worden uitgewerkt.
Ook voor de duurzaamheidslening aan maatschappelijke organisaties hebben we tijd nodig voor een zorgvuldige uitwerking. We verwachten ongeveer een maand nodig te hebben voor de uitwerking. Met dit raadsbesluit kan mogelijk wel al perspectief worden geboden aan de maatschappelijke instellingen.

Alternatieven
Het college onderzoekt de mogelijkheid om de inkomensgrens in 2023 voor enkele of alle minimaregelingen op te hogen van 120% naar 130%. Dit onderzoek is in het eerste kwartaal van 2023 gereed en richt zich op de behoefte/ noodzaak enerzijds, maar ook (ongewenste) neveneffecten anderzijds. Mocht dit onderzoek positief uitvallen, dan moet gezocht worden naar de dekking voor dit voorstel. Dit voorstel zal dan waarschijnlijk om een structurele verhoging gaan omdat we deze mensen niet een jaar later weer willen laten terugvallen in het inkomen, in de wetenschap dat de energierekening zeer waarschijnlijk hoog blijft.

We hebben nog drie andere groepen nader bekeken: MKB-ers met een hoog energieverbruik, MKB-ers overig én inwoners die Oekraïense vluchtelingen opvangen. Voor beide groepen MKB-ers geldt dat er al heel veel subsidies beschikbaar zijn om te verduurzamen. Nu komen daar maatregelen als de Tegemoetkoming Energiekosten energie-intensief mkb (TEK) van het rijk en de mogelijkheid van uitstel van terugbetaling voor de Tijdelijke Overbruggingsregeling Zelfstandige Ondernemers (TOZO) door de gemeente bovenop. Daarnaast rekenen veel MKB-ers de gestegen kosten (deels) door aan de klant.

Van inwoners die Oekraïense vluchtelingen opvangen, hebben we geen signalen ontvangen dat de gestegen energiekosten een acuut probleem zijn. Deze vluchtelingen ontvangen leefgeld waarmee ze bij kunnen dragen in de kosten van levensonderhoud.
Met het voorstel dat nu voor ligt, ondersteunen we groepen in de samenleving waar de nood het hoogst is.

Naast deze voorgestelde maatregelen, neemt de organisatie ook een aantal maatregelen zonder financiële consequenties maar die wel de gevolgen van de energiecrisis enigszins kunnen beperken:
1. *Communicatietraject* : We zorgen dat op onze website duidelijk te vinden is voor welke doelgroep welke regelingen en informatiepunten beschikbaar zijn. Daarnaast ook waar mensen terecht kunnen met vragen. We zorgen dat meer mensen de website hiervoor weten te vinden.

2. *Gesprek met de woningbouwcorporaties:* we zijn in gesprek met de woningbouwcorporaties over duurzaamheidsmaatregelen in hun huizenbestand.
3. *Gesprek met de kerken:* We gaan in gesprek met vertegenwoordigers van kerken om te bezien of een gezamenlijk inzet een meerwaarde zou kunnen zijn.
4. *Bijzondere bijstand bij schuldenregelingen:* Momenteel wordt uitgezocht wat de gemeente vanuit de bijzondere bijstand kan doen om bestaande schuldenregelingen overeind te houden.
5. *Klussers eerst inzetten voor mensen die zich melden:* Vanaf 1 november 2022 gaan we een samenwerking aan met Sobolt om energiearmoede te bestrijden met kleine technische maatregelen in de woning. Met Sobolt moeten we nadere afspraken maken over de precieze invulling van de opdracht. We kunnen naast een focus op woningen met een E, F of G- energielabel ook afspreken dat zij zich richten op inwoners die zich met financiële problemen melden bij de gemeente.
6. *Jongeren Perspectief Fonds versnellen:* De gemeente werkt aan de implementatie van het Jongeren Perspectief Fonds. Dit kunnen we versnellen. Met dit fonds kunnen we jongeren met problematische schulden extra ondersteuning bieden waardoor zij een nieuw toekomstperspectief krijgen, gericht op duurzame zelfredzaamheid en een schuldenvrij bestaan.

Ondertussen zet het college (in het verlengde van onder andere warmtetransitie en RES) in op wat er nodig is om op middellange termijn de gevolgen van de energiecrisis enigszins te beperken. Ook zetten we stevig in op verduurzaming van ons gemeentelijk vastgoed. In de raad van 1 november 2022 is het besluit genomen om EUR 3 miljoen te investeren in verduurzaming van gemeentelijke sportgebouwen.

Financiën
De gemeente kan inwoners, ondernemers en instellingen op korte termijn een steun in de rug geven, maar ook de gemeente is niet in staat om iedereen langdurig te blijven ondersteunen. Ook de gemeente kan haar geld maar een keer uitgeven. Wellicht dat in de toekomst het Rijk nog met aanvullende regelingen of bijdragen komt die dan kunnen terugvloeien naar de algemene reserve van de gemeente.

Op dit moment presenteert het college een positief saldo over 2023 van € 800.000 aan de raad. De Algemene reserve zal de komende jaren stijgen van € 7,1 miljoen nu naar € 9 miljoen eind 2026. Daarnaast is nog € 8 miljoen niet gelabeld geld beschikbaar vanuit de Enecogelden.
Echter ook op andere terreinen zal komende jaren mogelijk een beroep op deze reserves worden gedaan. Bovendien is het van belang dat de gemeente straks ook juist bij lange termijn maatregelen meedenkt met haar inwoners en de maatschappelijke organisaties (energiebesparende maatregelen), aangezien dat investeringen zijn die uiteindelijk echt bijdragen aan de oplossing. De korte termijnaanpak is immers symptoombestrijding en geen daadwerkelijke oplossing.

Kortom, er is ruimte voor de raad om keuzes te maken en korte termijn maatregelen in te zetten.

Voorgesteld wordt om voor de inkomens gerelateerde voorstellen 1 en 2 een bedrag van € 941.250 te onttrekken aan de algemene reserve vrij vermogen, waarvan € 101.250 in 2022 en € 840.000 in 2023.

Bij het raadsvoorstel voor een exploitatiebijdrage aan maatschappelijke organisaties wordt ook een onttrekking van € 500.000 aan de algemene reserve vrij vermogen voorgesteld in 2022.

In het raadsvoorstel voor de duurzaamheidslening aan maatschappelijke organisaties wordt een bijdrage geleverd aan de duurzaamheidsdoelstellingen. Als dekking wordt voorgesteld € 1.500.000 onttrekken aan de reserve Eneco-gelden en dit te storten in de algemene reserve vrij vermogen. De middelen van de leningen vloeien, op de risico's na, weer terug naar de gemeente.

Juridische zaken
- nvt

Participatie en extern overleg
We zijn in overleg met onze partners in de uitvoering, onze inwoners en ondernemers en we gaan in overleg met de kerken en woningcorporaties voor maatregelen op de (middel)lange termijn.

Vervolgtraject en uitvoering
De maatregelen voor gezinnen met een laag inkomen, kunnen vrijwel direct worden uitgevoerd na het raadsbesluit. Maatregelen voor inwoners met een inkomen tussen de 120 en 130% van het sociaal minimum kunnen vanaf 2023 worden uitgevoerd.

De beide maatregelen voor maatschappelijke organisaties worden na dit raadsbesluit uitgewerkt in twee voorstellen. We streven ernaar nog dit jaar een nieuw, uitgewerkt voorstel te doen voor de Duurzaamheidslening.

Bijlagen
- Inventarisatierapport Energiecrisis Krimpenerwaard
- Overzichten kenmerken wijken Krimpenerwaard

Hoogachtend,
Burgemeester en wethouders van gemeente Krimpenerwaard,

de secretaris, de burgemeester,

J. Hennip P.J. Bouvy-Koene

RAADSBESLUIT

De raad van de gemeente Krimpenerwaard,

Gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 1 november 2022 inzake de aanpak van de energiecrisis

gelet op de uitzonderlijke omstandigheden van de energiecrisis en de directe impact daarvan op de samenleving

Besluit:

1. In 2022 € 101.250 beschikbaar te stellen voor gezinnen met een laag inkomen voor een eenmalige opwaardering van de Kindpas met 150 euro. Het gaat hierbij om ongeveer 675 kinderen;
2. In 2023 € 840.000 beschikbaar te stellen om de inkomensgrens van de energietoeslag te verhogen van 120% naar 130% van het sociaal minimum. Het gaat hierbij om ongeveer 578 huishoudens.
3. Voor de dekking van de voorstellen 1 en 2, € 941.250 te onttrekken aan de algemene reserve vrij vermogen;
4. Een principe besluit te nemen om in 2022/2023 € 500.000 beschikbaar te stellen voor een exploitatiebijdrage aan maatschappelijke organisaties die in de problemen komen door de gestegen energierekening. Een uitwerking hiervan wordt medio december separaat ter besluitvorming aan de raad aangeboden;
5. Een principe besluit te nemen om vanaf 2022 € 1.500.000 beschikbaar te stellen voor een duurzaamheidslening voor deze maatschappelijke organisaties zodat de energierekening kan dalen. Een uitwerking hiervan wordt medio december separaat ter besluitvorming aan de raad aangeboden.

Aldus vastgesteld in de openbare vergadering van 8 november 2022,

de griffier, de voorzitter,

dr. M-L van Muijen P.J. Bouvy-Koene